

Retten til et trygt og godt skolemiljø

I den nye opplæringsloven blir elevenes rett til et trygt og godt skolemiljø videreført med noen få endringer.

REGELVERK | SIST ENDRET: 05.02.2024

Presentasjoner om skolemiljø

Vi har laget powerpointer som dere fritt kan laste ned og benytte i presentasjoner av ny opplæringslov. Dere står fritt til å tilpasse powerpointene med egen tekst, logo og eventuelle bilder dere ønsker å bruke. Vi har lagt til notater som utdyper punktene, som dere også kan bruke etter eget ønske og behov.

- [Presentasjon om skolemiljø \(nytt kapittel 12\)](#) - nynorsk (PPT)
- [Presentasjon om skolemiljø \(nytt kapittel 12\)](#) - bokmål (PPT)

I den nye loven er det i hovedsak kun gjort noen språklige endringer og endringer i strukturen i lovteksten. [Se her for en liste over ord og begreper som er endret i den nye opplæringsloven.](#)

Det er også gjort noen få endringer i selve innholdet i den nye loven:

- Begrepet «inkludering» er tatt inn som noe skolemiljøet skal fremme, i tillegg til helse, trivsel og læring.
- Begrepet «varsle» i aktivitetsplikten er byttet ut med «melde fra».
- I saker der rektor har fått meldinger om mistanke om at en som arbeider på skolen krenker en elev, må ikke rektor lenger melde fra til kommunen eller fylkeskommunen hvis meldingen er åpenbart grunnløs.
- Statsforvalteren skal ikke lenger vurdere om skolen har oppfylt hele aktivitetsplikten i sin behandling,

men kun om skolen har rettet opp situasjonen med egnede tiltak og laget en aktivitetsplan. Hvis statsforvalteren vurderer at skolen ikke har gjort nok, skal statsforvalteren som hovedregel kun pålegge kommunen eller fylkeskommunen å rette opp.

Skolemiljøet skal fremme inkludering

Ifølge den nye opplæringsloven § 12-2 skal skolemiljøet fremme «inkludering» i tillegg til helse, trivsel og læring. Innføringen av begrepet inkludering innebærer ingen nye plikter for skolen, men gir en mer dekkende beskrivelse av hva som skal til for at et skolemiljø er trygt og godt. Skolen skal jobbe for at alle elever opplever å høre til og være en del av et fellesskap.

Aktivitetsplikten: Å varsle har blitt til å melde fra

I den nye loven heter det at alle som arbeider på skolen har en plikt til å «melde fra» til rektor hvis de mistenker eller kjenner til at en elev ikke har det trygt og godt. I gammel lov het det å «varsle» rektor. Begrepet må ikke forveksles med meldeplikten ansatte har til barnevernet.

Utover endringen fra «varsel» til «melde fra» er det ingen endringer i selve innholdet i aktivitetsplikten i den nye opplæringsloven. Alle som arbeider på skolen har fremdeles en plikt til å følge med på elevene, gripe inn mot krenkelser og melde fra til rektor hvis de mistenker eller kjenner til at en elev ikke har det trygt og godt. Hvis en elev opplever at skolemiljøet ikke er trygt og godt har skolen i tillegg en plikt til å undersøke saken og sette inn tiltak.

Det er fremdeles elevenes egen opplevelse av skolemiljøet som avgjør om elevene har det trygt og godt. Skolens aktivitetsplikt gjelder uavhengig av hva som er årsaken til elevenes opplevelse. Dette innebærer at også forhold og situasjoner utenfor skoletiden og skolens lokaler kan ha betydning for skolens aktivitetsplikt. Skolen har fortsatt en plikt til å sette inn tiltak helt til eleven opplever at skolemiljøet er trygt og godt igjen.

Plikten til å følge med, gripe inn, undersøke og sette inn tiltak gjelder også i saker der det er mistanke om at en elev blir krenket av en som arbeider på skolen. Skolen må fortsatt sette i gang undersøkelser og tiltak i disse sakene så fort som mulig.

Åpenbart grunnløse meldinger om at en som arbeider på skolen krenker en elev

Skolen og alle som arbeider der har en skjerpet plikt til å melde fra hvis de får mistanke om eller kjennskap til at en som arbeider på skolen krenker en elev. Den som får mistanke om eller kjennskap til slike krenkelser, skal straks melde fra til rektor. Rektor skal melde fra til kommunen eller fylkeskommunen.

Nytt i den nye opplæringsloven er at rektor ikke må melde fra til kommunen eller fylkeskommunen hvis meldingen fra en som arbeider på skolen er åpenbart grunnløs.

Hva regnes som en grunnløs melding?

En melding kan være åpenbart grunnløs hvis

- den helt klart ikke kan være sann
- hendelsen ikke er en krenkelse etter loven

Et eksempel på at hendelsen ikke kan være sann, er at den aktuelle ansatte ikke var til stede da krenkelsene skal ha skjedd.

Irettesettelse av en elev, faglig uenighet eller uenighet om vurdering av elevens arbeid, kan være eksempler på situasjoner som ikke er krenkelser etter loven.

Rektor skal ikke gjøre en omfattende undersøkelse av om en melding er åpenbart grunnløs eller ikke, og terskelen er høy for at rektor skal kunne si at en melding er grunnløs.

At rektor vurderer at en melding ikke er åpenbart grunnløs, innebærer ikke at rektor har avgjort at meldingen er korrekt, eller tatt endelig stilling til saken. Det innebærer kun at meldingen skal meldes videre til kommunen eller fylkeskommunen, og at den må undersøkes nærmere.

Når eleven selv melder fra om at en som arbeider på skolen krenker

Hvis en elev opplever seg krenket av en som arbeider på skolen, men det objektivt ikke har skjedd en krenkelse, må skolen likevel undersøke etter den ordinære aktivitetsplikten for å blant annet finne ut hva som er årsaken til elevens opplevelse og sette inn tiltak for å bedre skolemiljøet.

Reglene om elevens beste og retten til å bli hørt er flyttet

I den nye opplæringsloven er det innført generelle regler om det beste for eleven og retten eleven har til å bli hørt, som gjelder for hele opplæringsloven. Kapittel 12 om skolemiljø inneholder derfor ikke lenger egne regler om elevens beste og retten til å bli hørt. Skolen må likevel på samme måte som tidligere oppfylle elevenes rett til å bli hørt, og legge vekt på deres beste.

Skolen er fremdeles forpliktet til å ta hensyn til elevens beste, uavhengig av om elevene og/eller foreldrene ber om hjelp. Hva som er elevens beste, må vurderes konkret. Det kan for eksempel innebære at skolen må sette inn tiltak selv om eleven eller foreldrene ikke ønsker det. Det kan også innebære at skolen kan sette inn andre tiltak enn det eleven eller foreldrene ønsker.

Statsforvalterens håndheving av plikten til å sikre et trygt og godt skolemiljø i enkeltsaker

Hvis en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, kan eleven eller foreldrene fortsatt melde saken til statsforvalteren etter at saken er tatt opp med rektor. Statsforvalteren skal avgjøre om skolen har oppfylt plikten til å rette opp situasjonen med egnede tiltak, og plikten til å lage en skriftlig plan. Dette skiller seg fra gammel opplæringslov, som sier at statsforvalteren skal vurdere om skolen har oppfylt alle delpliktene i aktivitetsplikten.

Hvis skolen ikke har satt inn tiltak som innenfor rimelige grenser kan forventes i den aktuelle saken, skal statsforvalteren etter den nye opplæringsloven som hovedregel bare gi kommunen eller fylkeskommunen beskjed om å rette forholdet. Det vil si at statsforvalteren skal stille krav til at kommunen eller fylkeskommunen finner en løsning på saken som sikrer eleven et trygt og godt skolemiljø. Statsforvalteren skal ikke lenger bestemme konkret hva kommunen, fylkeskommunen eller skolen skal gjøre.

Hvis saken vil bli unødvendig forsinket, eller hvis statsforvalteren har grunn til å tro at kommunen eller fylkeskommunen ikke kommer til å rette opp situasjonen, kan statsforvalteren likevel bestemme hva kommunen eller fylkeskommunen skal gjøre.

Selv om statsforvalteren kan pålegge kommunen og fylkeskommunen å rette opp, er ikke avgjørelsen regnet som et enkeltvedtak overfor dem. Kommunen og fylkeskommunen kan derfor ikke klage på vedtaket.

Det er kommunen eller fylkeskommunen som får pålegg fra statsforvalteren, men pålegget vil kreve at skolen setter inn tiltak for å rette opp situasjonen for eleven.

Kilde

Prop. 57 L (2022–2023) Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregående opplæringa (opplæringslova) punkt 33.